

No. 42018

**Finland
and
Mozambique**

Agreement between the Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of Mozambique on the promotion and reciprocal protection of investments. Maputo, 3 September 2004

Entry into force: *21 September 2005 by notification, in accordance with article 17*

Authentic texts: *English, Finnish and Portuguese*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Finland, 11 November 2005*

**Finlande
et
Mozambique**

Accord entre le Gouvernement de la République de Finlande et le Gouvernement de la République du Mozambique relatif à la promotion et à la protection réciproque des investissements. Maputo, 3 septembre 2004

Entrée en vigueur : *21 septembre 2005 par notification, conformément à l'article 17*

Textes authentiques : *anglais, finnois et portugais*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Finlande, 11 novembre 2005*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MOZAMBIQUE ON THE PROMOTION AND RECIPROCAL PROTECTION OF INVESTMENTS

The Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of Mozambique, hereinafter referred to as the “Contracting Parties”,

Recognising the need to protect investments of the investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party on a non-discriminatory basis;

Desiring to promote greater economic co-operation between them, with respect to investments by nationals and companies of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

Recognising that agreement on the treatment to be accorded such investments will stimulate the flow of private capital and the economic development of the Contracting Parties;

Agreeing that a stable framework for investment will contribute to maximising the effective utilisation of economic resources and improve living standards;

Recognising that the development of economic and business ties can promote respect for internationally recognised labour rights;

Agreeing that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application; and

Having resolved to conclude an Agreement concerning the promotion and protection of investments;

Have agreed as follows:

Article 1. Definitions

For the purpose of this Agreement:

1. The term “investment” means every kind of asset established or acquired by an investor of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party in accordance with the laws and regulations of the latter Contracting Party, including in particular, though not exclusively:

- (a) movable and immovable property or any property rights such as mortgages, liens, pledges, leases, usufruct and similar rights;
- (b) reinvested returns;
- (c) shares in and stocks and debentures of a company or any other forms of participation in a company;
- (d) claims to money or rights to a performance having an economic value;

(e) intellectual property rights, such as patents, copyrights, trade marks, industrial designs, business names, geographical indications as well as technical processes, know-how and goodwill; and

(f) concessions conferred by law, by an administrative act or under a contract by a competent authority, including concessions to search for, develop, extract or exploit natural resources.

Investments made in the territory of one Contracting Party by any legal entity of that same Contracting Party, but actually owned or controlled, directly or indirectly, by investors of the other Contracting Party, shall likewise be considered as investments of investors of the latter Contracting Party if they have been made in accordance with the laws and regulations of the former Contracting Party.

Any change in the form in which assets are invested or reinvested does not affect their character as investments.

2. The term “returns” means the amounts yielded by investments and shall in particular, though not exclusively, include profits, dividends, interest, royalties, capital gains or any payments in kind related to an investment.

3. The term “investor” means, for either Contracting Party, the following subjects who invest in the territory of the other Contracting Party in accordance with the laws of the latter Contracting Party and the provisions of this Agreement:

(a) any natural person who is a national of either Contracting Party in accordance with its laws; or

(b) any legal entity such as company, corporation, firm, partnership, business association, institution or organisation, incorporated or constituted in accordance with the laws and regulations of the Contracting Party and having its registered office or central administration or principal place of business within the jurisdiction of that Contracting Party, whether or not for profit and whether its liabilities are limited or not.

4. The term “territory” means the land territory, internal waters and territorial sea of the Contracting Party and the airspace above them, as well as the maritime zones beyond the territorial sea, including the seabed and subsoil, over which that Contracting Party exercises sovereign rights or jurisdiction in accordance with its national laws in force and international law, for the purpose of exploration and exploitation of the natural resources of such areas.

Article 2. Promotion and Protection of Investments

1. Each Contracting Party shall promote in its territory investments by investors of the other Contracting Party and shall, in accordance with its laws and regulations, admit such investments.

2. Each Contracting Party shall in its territory accord to investments and returns of investments of investors of the other Contracting Party fair and equitable treatment and full and constant protection and security. In any case a Contracting Party shall accord treatment no less favourable than that required by international law.

3. Neither Contracting Party shall in its territory impair by unreasonable or arbitrary measures the acquisition, expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposal of investments of investors of the other Contracting Party.

Article 3. Treatment of investments

1. Each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party and to their investments, a treatment no less favourable than the treatment it accords to its own investors and their investments with respect to the acquisition, expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposal of investments.

2. Each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party and to their investments a treatment no less favourable than the treatment it accords to investors of the most favoured nation and to their investments with respect to the establishment, acquisition, expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment, and sale or other disposal of investments.

3. Each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party and to their investments the better of the treatments required by paragraph 1 and paragraph 2 of this Article, whichever is the more favourable to the investors or investments.

4. Neither Contracting Party shall mandate or enforce in its territory measures on investments by investors of the other Contracting Party, concerning purchase of materials, means of production, operation, transport, marketing of its products or similar orders having discriminatory effects. Such requirements do not include conditions for the receipt or continued receipt of an advantage.

Article 4. Exemptions

The provisions of this Agreement shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors and investments by investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege by virtue of any existing or future:

- (a) free trade area, customs union, common market, economic and monetary union or other similar regional economic integration agreement, including regional labour market agreements, to which one of the Contracting Parties is or may become a party, or
- (b) agreement for the avoidance of double taxation or other international agreement relating wholly or mainly to taxation, or
- (c) multilateral agreement relating wholly or mainly to investments.

Article 5. Expropriation

1. Investments by investors of a Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall not be expropriated, nationalised or subjected to any other measures, direct or indirect, having an effect equivalent to expropriation or nationalisation (hereinafter referred to as "expropriation"), except for a purpose which is in the public interest, on a

non-discriminatory basis, in accordance with due process of law, and against prompt, adequate and effective compensation.

2. Such compensation shall amount to the value of the expropriated investment at the time immediately before the expropriation or before the impending expropriation became public knowledge, whichever is the earlier. The value shall be determined in accordance with generally accepted principles of valuation, taking into account, inter alia, the capital invested, replacement value, appreciation, current returns, the projected flow of future returns, goodwill and other relevant factors.

3. Compensation shall be fully realisable and shall be paid without any restriction or delay. It shall include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency of payment from the date of dispossession of the expropriated property until the date of actual payment.

4. When a Contracting Party expropriates in its territory the assets of a legal entity incorporated or constituted under its laws, and in which investors of the other Contracting Party have an investment, including ownership of shares, the provisions of this Article shall apply to the extent necessary to ensure for such investors the prompt, adequate and effective compensation for any impairment or diminishment of the fair market value of such an investment resulting from the expropriation.

5. Without prejudice to the provisions of Article 9 of this Agreement, the investor whose investments are expropriated shall have the right to prompt review of its case and of valuation of its investments in accordance with the principles set out in this Article, by a judicial or other competent authority of that Contracting Party.

Article 6. Compensation for Losses

1. Investors of one Contracting Party whose investments in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war or other armed conflict, a state of national emergency, revolt, insurrection or riot in the territory of the latter Contracting Party, shall be accorded by the latter Contracting Party, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, a treatment no less favourable than the one accorded by the latter Contracting Party to its own investors or investors of the most favoured nation, whichever, according to the investor, is the more favourable.

2. Without prejudice to paragraph 1 of this Article, investors of one Contracting Party who, in any of the situations referred to in that paragraph, suffer losses in the territory of the other Contracting Party resulting from:

(a) requisitioning of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, or

(b) destruction of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, which was not required by the necessity of the situation, shall be accorded by the latter Contracting Party restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective and, with respect to compensation, shall be in accordance with Article 5 paragraphs 2 and 3 from the date of requisitioning or destruction until the date of actual payment.

Article 7. Free Transfer

1. Each Contracting Party shall ensure to investors of the other Contracting Party the free transfer, into and out of its territory, of their investments and transfer payments related to investments. Such payments shall include in particular, though not exclusively:

(a) principal and additional amounts to maintain, develop or increase the investment;

(b) returns;

(c) proceeds obtained from the total or partial sale or disposal of an investment, including the sale of shares;

(d) amounts required for the payment of expenses, which arise from the operation of the investment, such as loans repayments, payment of royalties, management fees, licence fees or other similar expenses;

(e) compensation payable pursuant to Articles 5, 6, 8 and 9;

(f) earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad and working in connection with an investment.

2. Each Contracting Party shall further ensure that the transfers referred to in paragraph 1 of this Article shall be made without any restriction in a freely convertible currency and at the prevailing market rate of exchange applicable on the date of transfer to the currency to be transferred and shall be immediately transferable.

3. In the absence of a market for foreign exchange, the rate to be used shall be the most recent exchange rate for the conversions of currencies into Special Drawing Rights.

4. In case of a delay in transfer caused by the host Contracting Party, the transfer shall also include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency in question from the date on which the transfer was requested until the date of actual transfer and shall be borne-by that Contracting Party.

Article 8. Subrogation

If a Contracting Party or its designated agency makes a payment under an indemnity, guarantee or contract of insurance given in respect of an investment of an investor in the territory of the other Contracting Party, the latter Contracting Party shall recognise the assignment of any right or claim of such an investor to the former Contracting Party or its designated agency, and the right of the former Contracting Party or its designated agency to exercise by virtue of subrogation any such right and claim to the same extent as its predecessor in title.

Article 9. Disputes between an Investor and a Contracting Party

1. Any dispute arising directly from an investment between one Contracting Party and an investor of the other Contracting Party should be settled amicably between the two parties to the dispute.

2. If the dispute has not been settled within three (3) months from the date on which it was notified, the dispute may, at the choice of the investor, be submitted:

a) to the competent courts of the Contracting Party in whose territory the investment is made; or

(b) to arbitration by the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID), established pursuant to the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States, opened for signature at Washington on 18 March 1965 (hereinafter referred to as the "Centre"), if the Centre is available; or

(c) to arbitration by the Additional Facility of the Centre, if only Contracting Parties is a signatory to the Convention referred subparagraph b of this paragraph; or

(d) to any ad hoc arbitration tribunal which unless otherwise agreed on by the parties to the dispute, is to be established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL).

3. An investor who has submitted the dispute to a national court may nevertheless have recourse to one of the arbitral tribunals mentioned in paragraphs 2 (b) of 2 (c) of this Article if, before a judgement has been delivered on the subject matter by a national court, the investor declares not to pursue the case any longer through national proceedings and withdraws the case.

4. Any arbitration under this Article shall, at the request of either party to the dispute, be held in a state that is a party to the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York Convention), opened for signature at New York on 10 June 1958. Claims submitted to arbitration under this Article shall be considered to arise out of a commercial relationship or transaction for the purposes of Article 1 of the New York Convention.

5. Each Contracting Party hereby gives its unconditional consent to the submission of a dispute between it and an investor of the other Contracting Party to arbitration in accordance with this Article.

6. Neither of the Contracting Parties, which is a party to a dispute, can raise an objection, at any phase of the arbitration procedure or of the execution of an arbitral award, on account of the fact that the investor, which is the other party to the dispute, has received an indemnification covering a part or the whole of its losses by virtue of an insurance.

7. The award shall be final and binding on the parties to the dispute and shall be executed in accordance with national law of the Contracting Party in whose territory the award is relied upon, by the competent authorities of the Contracting Party by the date indicated in the award.

Article 10. Disputes between the Contracting Parties

1. Disputes between the Contracting Parties concerning the interpretation and application of this Agreement shall, as far as possible, be settled through diplomatic channels.

2. If the dispute cannot thus be settled within six (6) months following the date on which either Contracting Party requested such negotiations, it shall at the request of either Contracting Party be submitted to an Arbitral Tribunal.

3. Such an Arbitral Tribunal shall be constituted for each individual case in the following way. Within two (2) months of the receipt of the request for arbitration, each Contracting Party shall appoint one member of the Tribunal. Those two members shall then select a national of a third State who on approval by the two Contracting Parties shall be appointed Chairman of the Tribunal. The Chairman shall be appointed within two (2) months from the date of appointment of the other two members.

4. If the necessary appointments have not been made within the periods specified in paragraph 3 of this Article, either Contracting Party may, in the absence of any other agreement, invite the President of the International Court of Justice to make the necessary appointments. If the President is a national of either Contracting Party or is otherwise prevented from discharging the said function, the Member of the International Court of Justice next in seniority who is not a national of either Contracting Party or is not otherwise prevented from discharging the said function, shall be invited to make the necessary appointments.

5. The Arbitral Tribunal shall reach its decision by a majority of votes. The decisions of the Tribunal shall be final and binding on both Contracting Parties. Each Contracting Party shall bear the costs of the member appointed by that Contracting Party and of its representation in the arbitral proceedings. Both Contracting Parties shall assume an equal share of the costs of the Chairman, as well as any other costs. The Tribunal may make a different decision regarding the sharing of the costs. In all other respects, the Arbitral Tribunal shall determine its own rules of procedure.

6. Issues subject to dispute referred to in paragraph I of this Article shall be decided in accordance with the provisions of this Agreement and the generally recognised principles of international law.

Article 11. Permits

1. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, treat favourably the applications relating to investments and grant expeditiously the necessary permits required in its territory in connection with investments by investors of the other Contracting Party.

2. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, grant temporary entry, and stay and provide any necessary confirming documentation to natural persons who are employed from abroad as executives, managers, specialists or technical personnel in connection with an investment by an investor of the other Contracting Party, and who are essential for the enterprise, as long as these persons continue to meet the requirements of this paragraph. Immediate family members of such personnel shall also be granted a similar treatment with regard to entry and temporary stay in the territory of the host Contracting Party.

Article 12. Application of Other Rules

I. If the provisions of law of either Contracting Party or obligations under international law, existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in

addition to this Agreement, contain a regulation, whether general or specific, entitling investments made by investors of the other Contracting treatment more favourable than is provided by this Agreement, such provisions shall, to the extent that they are more favourable to the investor, prevail over this Agreement.

2. Each Contracting Party shall observe any other obligation it may have with regard to a specific investment of an investor of the other Contracting Party.

Article 13. Application of the Agreement

This Agreement shall apply to all investments made by investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party, whether made before or after the entry into force of this Agreement, but shall not apply to any dispute concerning an investment, which arose, or any claim, which was settled before its entry into force.

Article 14. General Derogations

1. Nothing in this Agreement shall be construed as preventing a Contracting Party from taking any action necessary for the protection of its essential security interests in time of war or armed conflict, or other emergency in international relations.

2. Provided that such measures are not applied in a manner, which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination, by a Contracting Party, or a disguised investment restriction, nothing in this Agreement shall be construed as preventing the Contracting Parties from taking any measure necessary for the maintenance of public order.

3. The provisions of this Article shall not apply to Article 7 paragraph 1 (e) of this Agreement.

Article 15. Transparency

1. Each Contracting Party shall promptly publish, or otherwise make publicly available, its laws, regulations, procedures and administrative rulings and judicial decisions of general application as well as international agreements which may affect the investments of investors of the other Contracting Party in the territory of the former Contracting Party.

2. Nothing in this Agreement shall require a Contracting Party to furnish or allow access to any confidential or proprietary information, including information concerning particular investors or investments, the disclosure of which would impede law enforcement or be contrary to its laws protecting confidentiality or prejudice legitimate commercial interests of particular investors.

Article 16. Consultations

The Contracting Parties shall, at the request of either Contracting Party, hold consultations for the purpose of reviewing the implementation of this Agreement and studying any issue that may arise from this Agreement. Such consultations shall be held between the

competent authorities of the Contracting Parties in a place and at a time agreed on through appropriate channels.

Article 17. Entry into Force, Duration and Termination

1. The Contracting Parties shall notify each other when their constitutional requirements for the entry into force of this Agreement have been fulfilled. The Agreement shall enter into force on the thirtieth day following the date of receipt of the last notification.

2. This Agreement shall remain in force for a period of ten (10) years and shall thereafter remain in force on the same terms until either Contracting Party notifies the other in writing of its intention to terminate the Agreement in twelve (12) months.

3. In respect of investments made prior to the date of termination of this Agreement, the provisions of Articles 1 to 16 shall remain in force for a further period of ten (10) years from the date of termination of this Agreement.

In witness whereof, the undersigned representatives, being duly authorised thereto, have signed the present Agreement.

Done in duplicate at Maputo on 3 of September 2004 in the Finnish, Portuguese and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Finland:

PAULA LEHTOMÄKI

For the Government the Republic of Mozambique:

LUISA DIAS DIOGO

[FINNISH TEXT — TEXTE FINNOIS]

Sopimus

Suomen tasavallan hallituksen

ja

Mosambikin tasavallan hallituksen välillä

sijoitusten edistämisestä ja vastavuoroisesta suojaamisesta

Suomen tasavallan hallitus ja Mosambikin tasavallan hallitus, jäljempänä "sopimuspuolet", jotka

OVAT TIETOISIA tarpeesta suojata sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ketään syrjimättä;

HALUAVAT lisätä sopimuspuolten välistä taloudellista yhteistyötä sellaisten sijoitusten osalta, joita sopimuspuolen kansalaiset ja yritykset ovat tehneet toisen sopimuspuolen alueella;

TIEDOSTAVAT, että sopimus tällaisille sijoituksille myönnettävästä kohtelusta edistää yksityisen pääoman siirtoja ja sopimuspuolten taloudellista kehitystä;

OVAT SAMAA MIELTÄ siitä, että vakaat puitteet sijoituksille edistävät taloudellisten voimavarojen mahdollisimman tehokasta käyttöä ja parantavat elintasoja;

OVAT TIETOISIA siitä, että taloudellisten yhteyksien ja liikeyhteyksien kehittäminen voi edistää kansainvälisesti tunnustettujen työelämään liittyvien oikeuksien kunnioittamista;

OVAT SAMAA MIELTÄ siitä, että nämä tavoitteet voidaan saavuttaa lieventämättä vaatimuksia, jotka liittyvät yleisesti sovellettaviin terveyttä, turvallisuutta ja ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin; ja

ovat päättäneet tehdä sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen;

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

1 artikla
Määritelmät

Tässä sopimuksessa:

1. "Sijoitus" tarkoittaa kaikenlaista varallisuutta, jonka sopimuspuolen sijoittaja on perustanut tai hankkinut toisen sopimuspuolen alueella tämän sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti, mukaan luettuna erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

- (a) irtain ja kiinteä omaisuus tai omistusoikeudet, kuten kiinnitykset, pantti- ja pidätysoikeudet, vuokra- ja nautintaoikeudet ja muut vastaavat oikeudet;
- (b) uudelleensijoitettu tuotto;
- (c) yrityksen osakkeet ja joukkovelkakirjat tai muut osuudet yrityksestä;
- (d) vaateet rahaan tai oikeudet suoritteisiin, joilla on taloudellista arvoa;
- (e) henkiseen omaisuuteen kohdistuvat oikeudet, kuten patentit, tekijänoikeudet, tavaramerkit, teolliset mallioikeudet, toiminimet, maantieteelliset merkinnät sekä tekniset valmistusmenetelmät, tietotaito ja goodwill-arvo; ja
- (f) lakiin, hallinnolliseen toimenpiteeseen tai toimivaltaisen viranomaisen kanssa tehtyyn sopimukseen perustuvat toimitukset, mukaan luettuna luvat etsiä, ottaa käyttöön, louhia tai hyödyntää luonnonvaroja.

Sellaiset sijoitukset, joita sopimuspuolen oikeushenkilö on tehnyt tämän sopimuspuolen alueella, mutta jotka ovat tosiasiallisesti toisen sopimuspuolen sijoittajien omistuksessa tai suorassa tai välillisessä valvonnassa, katsotaan myös viimeksi mainitun sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiksi, jos ne on tehty ensin mainitun sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti.

Mikään varallisuuden sijoitus- tai jälleensijoitusmuodon muutos ei vaikuta varallisuuden luonteeseen sijoituksena.

2. "Tuotto" tarkoittaa sijoituksesta saatuja tuloja ja siihen sisältyy erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan voitto, osingot, korot, rojalit, omaisuuden luovutusvoitto tai sijoitukseen liittyvät luontoissuoritukset.

3. "Sijoittaja" tarkoittaa kummankin sopimuspuolen osalta seuraavia henkilöitä, jotka sijoittavat toisen sopimuspuolen alueella jälkimmäisen sopimuspuolen lainsäädännön ja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti:

- (a) luonnollista henkilöä, joka on jommankumman sopimuspuolen kansalainen

sen lainsäädännön mukaisesti;

(b) oikeushenkilöä, esimerkiksi yhtiötä, yhtymää, toiminimeä, taloudellista yhdistystä, yleishyödyllistä laitosta tai järjestöä, joka on perustettu tai muodostettu sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti ja jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on kyseisen sopimuspuolen alueella, riippumatta siitä, onko sen tarkoituksena taloudellisen voiton tuottaminen ja onko sen vastuuta rajoitettu.

4. "Alue" tarkoittaa sopimuspuolen maa-alueita, sisäisiä aluevesiä ja aluemerta ja niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa sekä aluemerren ulkopuolisia merivyöhykkeitä, mukaan luettuna merenpohja ja sen sisusta, joihin nähden kyseisellä sopimuspuolella on täysivaltaiset oikeudet tai lainkäyttövalta voimassaolevan kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti näiden alueiden luonnonvarojen tutkimisen ja hyödyntämisen osalta.

2 artikla

Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen

1. Kumpikin sopimuspuoli edistää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia ja hyväksyy tällaiset sijoitukset lakiansa ja määräystensä mukaisesti.
2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan oikeudenmukaisen kohtelun sekä täysimääräisen ja jatkuvan suojan ja turvan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle. Joka tapauksessa sopimuspuoli myöntää sijoituksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin mitä kansainvälinen oikeus edellyttää.
3. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan haittaa kohtuuttomasti tai mielivaltaisesti toimenpitein toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoitusten hankintaa, laajentamista, toimintaa, hoitoa, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä ja myyntiä tai muuta luovuttamista.

3 artikla

Sijoitusten kohtelu

1. Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille ja näiden sijoituksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen ja näiden sijoituksille sijoitusten hankinnan, laajentamisen, toiminnan, hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen ja myynnin tai muun luovuttamisen osalta.
2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille ja näiden sijoituksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää suosituimmuusasemassa olevan maan sijoittajille ja näiden sijoituksille sijoitusten

perustamisen, hankinnan, laajentamisen, toiminnan, hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen ja myynnin tai muun luovuttamisen osalta.

3. Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille ja näiden sijoituksille tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen edellyttämistä kohteluista paremman sen mukaan, kumpi niistä on sijoittajalle tai sijoituksille edullisempi.

4. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan valtuuta tai pane täytäntöön toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksien osalta toimenpiteitä, jotka koskevat tarvikkeiden hankintaa, tuotantovälineitä, toimintaa, kuljetuksia tai sen tuotteiden markkinointia, tai vastaavia määräyksiä, joilla on syrjiviä vaikutuksia. Tällaiset vaatimukset eivät sisällä edun saamista tai jatkuvaa saamista koskevia edellytyksiä.

4 artikla

Poikkeukset sijoitusten kohtelusta

Tämän sopimuksen määräysten ei katsota velvoittavan sopimuspuolta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajien ja näiden sijoituksiin kohtelua, etua tai erivapautta, joka perustuu olemassa olevaan tai tulevaan:

- (a) vapaakauppa-alueeseen, tulliliittoon, yhteismarkkinoihin, talous- ja rahaliittoon tai muuhun vastaavaan alueelliseen taloudellista yhdentymistä koskevaan sopimukseen, mukaan luettuna alueelliset työmarkkinasopimukset, joiden osapuolena toinen sopimuspuoli on tai joiden osapuoleksi se voi tulla, tai
- (b) kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaan sopimukseen tai muuhun kansainväliseen kokonaan tai pääasiassa verotusta koskevaan sopimukseen, tai
- (c) kokonaan tai pääasiassa sijoituksia koskevaan monenväliseen sopimukseen.

5 artikla

Pakkolunastus

1. Sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ei pakkolunasteta tai kansallisteta eikä niihin kohdisteta muita suoria tai välillisiä toimenpiteitä, joilla on pakkolunastusta tai kansallistamista vastaava vaikutus (jäljempänä "pakkolunastus"), ellei sitä tehdä yleisen edun vuoksi, ketään syrjimättä, oikeudenmukaista menettelyä noudattaen ja maksamalla siitä välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus.

2. Tällainen korvaus vastaa pakkolunastetun sijoituksen arvoa, joka sillä oli välittömästi ennen pakkolunastuksen suorittamista tai ennen kuin pakkolunastus tuli

yleiseen tietoon, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi. Arvo määritetään yleisesti hyväksytyjen arvonnäärityisperiaatteiden mukaisesti, ottaen huomioon muun muassa sijoitetun pääoman, todellisen jälleenhankinta-arvon, arvonnousun, nykyisen tuoton, odotettavissa olevan myöhemmän tuoton, goodwill-arvon ja muut merkittävät tekijät.

3. Korvauksen tulee olla täysin realisoitavissa ja se maksetaan rajoituksetta ja viipymättä. Korvaukseen sisältyy maksuvaluutan markkinakoron mukainen korko pakkolunastetun omaisuuden menettämispäivästä korvauksen maksupäivään saakka.

4. Kun sopimuspuoli pakkolunastaa alueellaan sellaisen lakiansa mukaisesti perustetun tai muodostetun oikeushenkilön varat, jossa toisen sopimuspuolen sijoittajilla on sijoituksia, mukaan lukien omistusosuuksia, tämän artiklan määräyksiä on noudatettava riittävässä määrin, jotta tällaisille sijoittajille voitaisiin maksaa välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus tällaisen sijoituksen pakkolunastuksesta johtuvan todellisen markkina-arvon alenemisesta tai vähenemisestä.

5. Sen vaikuttamatta tämän sopimuksen 9 artiklan määräysten soveltamiseen, sijoittajalla, jonka sijoituksia pakkolunastetaan, on oikeus saada tapauksensa viipymättä kyseisen sopimuspuolen oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaitten viranomaisten käsiteltäväksi, sekä oikeus sijoitustensa arvonnääritykseen tässä artikkelissa mainittujen periaatteiden mukaisesti.

6 artikla

Menetysten korvaaminen

1. Sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille, joiden kyseisen sopimuspuolen alueella oleville sijoituksille aiheutuu menetyksiä tällä alueella olevan sodan tai muun aseellisen selkkauksen, kansallisen hätätilan, kansannousun, kapinan tai mellakan vuoksi, edunpalautuksen, hyvityksen, korvauksen tai muun järjestelyn osalta vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen tai suosituimmuusasemassa olevan maan sijoittajille, sen mukaan kumpi niistä on sijoittajien mukaan edullisempi.

2. Sen vaikuttamatta tämän artiklan 1 kappaleen soveltamiseen, sopimuspuolen sijoittajalle, joka kyseisessä kappaleessa tarkoitettussa tilanteessa kärsii toisen sopimuspuolen alueella menetyksiä, jotka johtuvat:

(a) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat pakko-ottaneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, tai

(b) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat tuhonneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, vaikka tilanne ei olisi edellyttänyt sitä,

myönnetään viimeksi mainitun sopimuspuolen toimesta edunpalautus tai korvaus, jonka tulee kummassakin tapauksessa olla välitön, riittävä ja tosiasiallinen, ja korvauksen tulee olla 5 artiklan 2 ja 3 kappaleen mukainen pakko-ottamisen tai tuhoamisen ajankohdasta korvauksen maksupäivään saakka.

7 artikla

Vapaat siirrot

1. Kumpikin sopimuspuoli takaa toisen sopimuspuolen sijoittajille oikeuden siirtää vapaasti näiden sijoituksia ja sijoituksiin liittyviä maksuja alueelleen ja alueeltaan. Näihin maksuihin sisältyvät erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

- (a) peruspääoma sekä sijoituksen ylläpitämiseen, kehittämiseen tai kasvattamiseen tarkoitetut lisäsummat;
- (b) tuotto;
- (c) kokonaan tai osittain tapahtuvasta sijoituksen myynnistä tai luovuttamisesta saadut tulot, mukaan luettuna osakkeiden myynnistä saadut tulot;
- (d) sijoituksen toiminnasta aiheutuvien kulujen maksamiseen vaaditut rahasummat, kuten lainojen takaisinmaksut, rojalit, hallinnointikorvaukset, lisenssimaksut tai muut vastaavat kulut;
- (e) tämän sopimuksen 5, 6, 8 ja 9 artiklan mukaisesti maksettavat korvaukset;
- (f) ulkomailta palkatun ja sijoituksen yhteydessä työskentelevän henkilökunnan ansiotulot ja muut palkkiot.

2. Kumpikin sopimuspuoli varmistaa myös, että tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetut siirrot tehdään rajoituksetta vapaasti vaihdettavassa valuutassa ja siirtopäivänä vallitsevan, siirrettävään valuutaan sovellettavan markkinakurssin mukaisesti, ja että ne ovat välittömästi siirrettävissä.

3. Jos valuuttamarkkinoita ei ole käytettävissä, sovellettava vaihtokurssi vastaa viimeisintä vaihtokurssia, jota on käytetty valuuttojen muuttamiseksi erityisnosto-oikeuksiksi.

4. Mikäli isäntäsopimuspuoli aiheuttaa siirron viivästymisen, siirtoon sisältyy kyseisen valuutan markkinakoron mukainen korko siitä päivästä alkaen, jona siirtoa on pyydetty, siirtopäivään saakka, ja kyseinen sopimuspuoli vastaa sen maksamisesta.

8 artikla **Sijaantulo**

Jos sopimuspuoli tai sen edustajaksi määrätty taho suorittaa maksun sijoittajan toisen sopimuspuolen alueella olevaan sijoitukseen liittyvän korvausvastuun tai takuu- tai vakuutus sopimuksen perusteella, viimeksi mainittu sopimuspuoli tunnustaa sijoittajan oikeuksien ja vaateiden siirtämisen ensin mainitulle sopimuspuolelle tai sen edustajaksi määrättylle taholle, sekä ensin mainitun sopimuspuolen tai sen edustajaksi määrätyn tahon oikeuden käyttää näitä oikeuksia ja vaateita sijaantulon perusteella samassa määrin kuin niiden edellinen haltija.

9 artikla **Sijoittajan ja sopimuspuolen väliset riidat**

1. Sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan väliset riidat, jotka johtuvat suoraan sijoituksesta, tulisi ratkaista sovinnollisesti riidan osapuolten kesken.

2. Jos riitaa ei ole ratkaistu kolmen (3) kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona riidasta on ilmoitettu, riita voidaan sijoittajan valinnan mukaisesti saattaa:

(a) sen sopimuspuolen toimivaltaiseen tuomioistuimeen, jonka alueella sijoitus on tehty; tai

(b) ratkaistavaksi välimiesmenettelyn avulla sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainväliseen ratkaisukeskukseen (ICSID), joka on perustettu 18 päivänä maaliskuuta 1965 Washingtonissa allekirjoitettavaksi avatun, valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemista koskevan yleissopimuksen mukaisesti (jäljempänä "keskus"), jos keskus on käytettävissä; tai

(c) välimiesmenettelyyn keskuksen ylimääräisten järjestelyjen mukaisesti, jos ainoastaan toinen sopimuspuolista on allekirjoittanut tämän kappaleen b kohdassa tarkoitetun yleissopimuksen; tai

(d) tilapäiseen välimiesoikeuteen, joka perustetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden komitean (UNCITRAL) välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti, elleivät riidan osapuolet toisin sovi.

3. Sijoittaja, joka on saattanut riidan kansalliseen tuomioistuimeen, voi kuitenkin vielä saattaa sen jonkin tämän artiklan 2 kappaleen b tai c kohdassa mainitun välimiesoikeuden käsiteltäväksi, jos hän ilmoittaa luopuvansa tapauksen ajamisesta kansallisessa oikeudenkäynnissä ja vetää tapauksen pois ennen kuin kansallinen tuomioistuin on antanut tapauksen asiasisältöä koskevan tuomion.

4. Kaikki tämän artiklan nojalla toteutettu välimiesmenettely tapahtuu riidan jommankumman osapuolen pyynnöstä jossakin valtiossa, joka on 10 päivänä kesäkuuta 1958 allekirjoitettavaksi avatun, ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan yleissopimuksen (New Yorkin yleissopimus) sopimuspuolena. Tämän artiklan määräysten mukaisesti välimiesmenettelyyn asetettuja vaateita pidetään kauppasuhteesta tai liiketoimesta johtuvina New Yorkin yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti.

5. Kumpikin sopimuspuoli antaa ehdottoman suostumuksensa sen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan välisen riidan antamisesta välimiesmenettelyn ratkaistavaksi tämän artiklan määräysten mukaisesti.

6. Kumpikaan sopimuspuolista, joka on riidan osapuolena, ei voi esittää vastalauseita missään välimiesmenettelyn tai välimiestuomion täytäntöönpanon vaiheessa sillä perusteella, että sijoittaja, joka on riidan toisena osapuolena, on saanut vakuutuksen perusteella hyvityksen, joka kattaa sen menetykset kokonaan tai osittain.

7. Välimiestuomio on lopullinen ja sitoo riidan osapuolia, ja sen panevat täytäntöön sen sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella välimiestuomioon on turvauttu, sopimuspuolen toimivaltaiset viranomaiset välimiestuomiossa esitettyyn ajankohtaan mennessä.

10 artikla

Sopimuspuolten väliset riidat

1. Sopimuspuolten väliset riidat, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista, ratkaistaan mahdollisuuksien mukaan diplomaattiteitse.

2. Jos riitaa ei voida ratkaista tällä tavoin kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, jona jompikumpi sopimuspuoli on pyytänyt neuvotteluja, se saatetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä välimiesoikeuden ratkaistavaksi.

3. Välimiesoikeus perustetaan kutakin yksittäistapausta varten seuraavalla tavalla. Kahden (2) kuukauden kuluessa välimiesmenettelyä koskevan pyynnön vastaanottamisesta, kumpikin sopimuspuoli nimittää yhden välimiesoikeuden jäsenen. Nämä kaksi jäsentä valitsevat kolmannen valtion kansalaisen, joka molempien sopimuspuolten hyväksynnästä nimitetään välimiesoikeuden puheenjohtajaksi. Puheenjohtaja nimitetään kahden (2) kuukauden kuluessa kahden muun jäsenen nimittämispäivästä.

4. Jos tarvittavia nimityksiä ei ole tehty tämän artiklan 3 kappaleessa mainittujen ajanjaksojen kuluessa, kumpi tahansa sopimuspuoli voi muun sopimuksen puuttuessa pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa tekemään tarvittavat nimitykset. Jos Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtaja on jommankumman

sopimuspuolen kansalainen tai on muuten estynyt hoitamaan kyseistä tehtävää, virkaiältään seuraavaksi vanhinta Kansainvälisen tuomioistuimen jäsentä, joka ei ole kummankaan sopimuspuolen kansalainen tai joka ei muutoin ole estynyt hoitamaan kyseistä tehtävää, pyydetään tekemään tarvittavat nimitykset.

5. Välimiesoikeus tekee päätöksensä äänten enemmistöllä. Välimiesoikeuden päätökset ovat lopullisia ja sitovat molempia sopimuspuolia. Kumpikin sopimuspuoli vastaa nimittämänsä jäsenen kustannuksista ja edustuksensa aiheuttamista kustannuksista välimiesmenettelyn aikana. Molemmat sopimuspuolet vastaavat yhtä suurin osuuksin puheenjohtajan kustannuksista sekä muista mahdollisista kustannuksista. Välimiesoikeus voi tehdä erilaisen päätöksen kustannusten jakamisen osalta. Kaikilta muilta osin välimiesoikeus päättää omista menettelysäännöistään.

6. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettut riidat ratkaistaan tämän sopimuksen määräysten ja yleisesti tunnustettujen kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti.

11 artikla

Luvat

1. Kumpikin sopimuspuoli kohtelee lakiensa ja määräystensä mukaisesti suotuisasti sijoituksiin liittyviä lupahakemuksia ja myöntää nopeasti luvat, joita sen alueella tarvitaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia varten.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää lakiensa ja määräystensä mukaisesti väliaikaisen maahantulo- ja oleskeluluvan ja antaa tarvittavat luvan vahvistavat asiakirjat sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka on palkattu ulkomailta työskentelemään toisen sopimuspuolen sijoittajan sijoituksen yhteydessä johtajina, asiantuntijoina tai teknisenä henkilökuntana, ja jotka ovat yritykselle oleellisia, niin kauan kuin nämä henkilöt täyttävät tämän kappaleen vaatimukset. Tällaisen henkilökunnan perheenjäsenille myönnetään myös samanlainen kohtelu isäntäsopimuspuolen alueella tapahtuvan maahantulon ja väliaikaisen oleskelun osalta.

12 artikla

Muiden määräysten soveltaminen

1. Jos jommankumman sopimuspuolen lainsäädännön määräykset tai tämän sopimuksen lisäksi sopimuspuolten välillä olemassa olevat tai myöhemmin vahvistettavat kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoitteet sisältävät joko yleisiä tai erityisiä määräyksiä, joiden mukaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille voidaan myöntää edullisempi kohtelu kuin tämän sopimuksen mukainen kohtelu, sellaiset määräykset ovat ensisijaisia tämän sopimuksen määräyksiin nähden siinä määrin kuin ne ovat sijoittajalle edullisempia.

2. Kumpikin sopimuspuoli noudattaa muita velvoitteita, joita sillä mahdollisesti on toisen sopimuspuolen sijoittajan yksittäisen sijoituksen osalta.

13 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin sijoituksiin, joita sopimuspuolen sijoittajat ovat tehneet toisen sopimuspuolen alueella, riippumatta siitä, onko ne tehty ennen tämän sopimuksen voimaantuloa tai sen jälkeen, mutta sitä ei sovelleta sellaisiin sijoituksiin koskeviin riitoihin, jotka ovat syntyneet, eikä sellaisiin vaateisiin, jotka on ratkaistu ennen sopimuksen voimaantuloa.

14 artikla

Yleiset poikkeukset

1. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei katsota estävän sopimuspuolta ryhtymästä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen sen merkittävien turvallisuuteen liittyvien etujen suojelemiseksi sodan tai aseellisen selkkauksen aikana tai muun kansainvälisen hätätilan aikana.

2. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei katsota estävän sopimuspuolia ryhtymästä tarvittaviin toimenpiteisiin yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, edellyttäen kuitenkin, että tällaisia toimenpiteitä ei toteuteta tavalla, joka olisi sopimuspuolen harjoittamaa mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää tai peitetty sijoittamiseen kohdistuva rajoitustoimenpide.

3. Tämän artiklan määräykset eivät koske tämän sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen e kohtaa.

15 artikla

Avoimuusperiaate

1. Kumpikin sopimuspuoli julkaisee viipymättä tai pitää muuten julkisesti saatavilla yleisesti sovellettavat lakinsa, määräyksensä, menettelytapansa ja hallinnolliset päätöksensä ja tuomioistuintensa päätökset sekä kansainväliset sopimukset, jotka voivat vaikuttaa toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin, jotka ovat ensin mainitun sopimuspuolen alueella.

2. Mikään tämän sopimuksen määräys ei aseta sopimuspuolelle velvollisuutta luovuttaa luottamuksellisia tai omistamiseen liittyviä tietoja tai antaa pääsyä sellaisiin tietoihin, mukaan luettuna yksittäisiä sijoittajia tai sijoituksia koskevat tiedot, joiden paljastaminen häiritäisi lainvalvontaa tai olisi kyseisen sopimuspuolen

asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön vastaista tai haittaisi yksittäisten sijoittajien oikeutettuja kaupallisia etuja.

16 artikla Neuvottelut

Sopimuspuolet neuvottelevat keskenään jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä käsitelläkseen tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja tarkastellakseen sellaisia kysymyksiä, joita tästä sopimuksesta voi johtua. Tällaiset neuvottelut käydään sopimuspuolten toimivaltaisten viranomaisten välillä sellaisessa paikassa ja sellaisena ajankohdana, joista on sovittu asianmukaisella tavalla.

17 artikla Sopimuksen voimaantulo, voimassaoloaika ja voimassaolon päättymisen

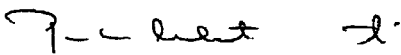
1. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen, kun niiden valtiosäännön mukaiset vaatimukset tämän sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona jälkimmäinen ilmoitus on vastaanotettu.

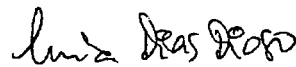
2. Tämä sopimus on voimassa kymmenen (10) vuoden ajan, ja on sen jälkeen edelleen voimassa samoin ehdoin, kunnes jompikumpi sopimuspuoli ilmoittaa toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti aikomuksestaan päättää sopimuksen voimassaolo kahdentoista (12) kuukauden kuluttua.

3. Sellaisten sijoitusten osalta, jotka on tehty ennen tämän sopimuksen voimassaolon päättymispäivää, 1-16 artiklan määräykset ovat edelleen voimassa seuraavan kymmenen (10) vuoden ajan tämän sopimuksen voimassaolon päättymispäivästä lukien.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty kahtena kappaleena Maputossa³ päivänä syyskuuta 2004 suomen, portugalin ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstien poiketessa toisistaan on englanninkielinen teksti ratkaiseva.

Suomen tasavallan hallituksen
puolesta

Mosambikin tasavallan
hallituksen puolesta

[PORTUGUESE TEXT — TEXTE PORTUGAIS]

Acordo entre
o Governo da República da Finlândia
e
o Governo da República de Moçambique
sobre a Promoção e Protecção Recíproca de Investimentos

O Governo da República da Finlândia e o Governo da República de Moçambique, doravante designados "Partes Contratantes",

RECONHECENDO a necessidade de se protegerem investimentos dos investidores de uma Parte Contratante no território da outra Parte Contratante numa base de não discriminação;

DESEJANDO promover entre si uma maior cooperação económica, com respeito a investimentos de nacionais e empresas de uma Parte Contratante no território da outra Parte Contratante;

RECONHECENDO que um acordo quanto ao tratamento a ser concedido a tais investimentos estimulará o fluxo de capital privado e o desenvolvimento económico das Partes Contratantes;

DÊ ACORDO quanto ao facto de um quadro estável de investimentos vir a contribuir para maximizar o uso efectivo de recursos económicos e melhorar padrões de vida;

RECONHECENDO que o desenvolvimento de laços económicos e comerciais pode promover o respeito pelos direitos internacionalmente reconhecidos dos trabalhadores;

DE ACORDO quanto à possibilidade de estes objectivos serem alcançados sem se descuidarem as medidas de saúde, segurança e ambientais de aplicação geral; e

Tendo resolvido celebrar um Acordo sobre a promoção e protecção de investimentos;

ACORDARAM O SEGUINTE:

ARTIGO 1 DEFINIÇÕES

Para efeitos do presente Acordo:

1. O termo “investimento” designa activo de qualquer espécie criado ou adquirido por um investidor de uma Parte Contratante no território da outra Parte Contratante, em conformidade com as leis e regulamentos desta Parte Contratante incluindo, em particular, mas não exclusivamente:
 - (a) bens móveis e imóveis ou quaisquer direitos de propriedade, tais como hipotecas, garantias, penhoras, arrendamentos, usufruto e direitos afins;
 - (b) rendimentos reinvestidos;
 - (c) quotas em empresas e acções e obrigações ou qualquer outra forma de participação em empresas;
 - (d) direitos a valor monetário ou a qualquer prestação ao abrigo de contrato com valor económico;
 - (e) direitos de propriedade intelectual, incluindo os respeitantes a patentes, direitos de autor, marcas registadas, modelos industriais, nomes comerciais, indicações geográficas, assim como procedimentos técnicos, saber fazer e clientela; e
 - (f) concessões conferidas por lei, por acto administrativo ou mediante contrato por uma autoridade competente, incluindo concessões para pesquisa, desenvolvimento, extracção ou exploração de recursos naturais.

Investimentos feitos no território de uma Parte Contratante por qualquer entidade legal desta mesma Parte Contratante, mas de facto pertencentes ou controlados, directa ou indirectamente, por investidores da outra Parte Contratante, serão igualmente considerados como investimentos de investidores desta outra Parte Contratante caso tenham sido feito em conformidade com a lei e os regulamentos daquela Parte Contratante.

Qualquer mudança na forma como os activos são investidos ou reinvestidos não afecta o seu carácter de investimento.

- (g) O termo “rendimentos” designa os montantes produzidos por investimentos, e, em particular, mas não exclusivamente, inclui lucros, juros, *royalties*, ganhos de capital ou quaisquer pagamentos em espécie relacionados com investimentos.

- (h) O termo “investidor” designa, para qualquer das Partes Contratantes, os seguintes indivíduos que investem no território da outra Parte Contratante em conformidade com a lei desta outra Parte Contratante e as disposições do presente Acordo:
- (a) qualquer pessoa física que tenha a nacionalidade de qualquer das Partes Contratantes nos termos da sua legislação;
 - (b) qualquer pessoa jurídica, como, por exemplo, uma empresa, sociedade, firma, parceria, associação comercial, instituição ou organização estabelecida ou constituída em conformidade com as leis e os regulamentos da Parte Contratante e que tenha a sua sede social ou administração central ou principal lugar de actividade dentro da jurisdição daquela Parte Contratante, seja ou não para fins lucrativos e seja de responsabilidade limitada ou não.

4. O termo “território” significa o território terrestre, águas internas e águas marítimas territoriais da Parte Contratante e o espaço aéreo que as cobre, assim como as zonas marítimas para além das águas marítimas territoriais, incluindo a plataforma marítima e o subsolo em que a Parte Contratante exerce, de acordo com a sua legislação nacional em vigor e o direito internacional, direitos de soberania ou jurisdição para fins de pesquisa e exploração dos recursos naturais de tais áreas.

ARTIGO 2 PROMOÇÃO E PROTECÇÃO DE INVESTIMENTOS

1. Cada parte Contratante promoverá no seu território investimentos efectuados por investidores da outra Parte Contratante e admitirá tais investimentos em conformidade com a sua legislação.
2. Cada Parte Contratante concederá no seu território a investimentos e rendimentos de investimentos da outra Parte Contratante tratamento justo e equitativo bem como plena e constante protecção e segurança. Em caso algum uma Parte Contratante concederá tratamento menos favorável que o requerido pelo direito internacional.
3. Nenhuma Parte Contratante prejudicará no seu território, por medidas excessivas ou arbitrarias, a aquisição, expansão, operação, gestão, manutenção, uso, gozo e venda ou alienação de investimentos de investidores da outra Parte Contratante.

ARTIGO 3 TRATAMENTO DE INVESTIMENTOS

1. Cada Parte Contratante aplicará a investidores da outra Parte Contratante e seus investimentos um tratamento não menos favorável que o tratamento que concede a seus próprios investidores e seus investimentos no que respeita a aquisição, expansão, operação, gestão, manutenção, uso, gozo e venda ou outra forma de alienação de investimentos.
2. Cada Parte Contratante concederá a investidores da outra Parte Contratante e seus investimentos um tratamento não menos favorável que o tratamento que concede a investidores da nação mais favorecida e seus investimentos no respeitante a constituição, aquisição, expansão, operação, gestão, manutenção, uso, gozo e venda ou outra forma de alienação de investimentos.
3. Cada Parte Contratante concederá a investidores da outra Parte Contratante e seus investimentos o melhor dos tratamentos requeridos pelo parágrafo 1 deste artigo, seja qual for o mais favorável aos investidores ou investimentos.
4. Nenhuma Parte Contratante ordenará ou fará cumprir no seu território medidas sobre investimentos de investidores da outra Parte Contratante respeitantes a compra de materiais, meios de produção, operação, transporte, comercialização de seus produtos ou ordens similares que tenham efeitos discriminatórios. Não se incluem nestes requisitos condições relativas ao recebimento ou recebimento continuado de alguma vantagem.

ARTIGO 4 ISENÇÕES

As disposições do presente Acordo não serão interpretadas como obrigação uma Parte Contratante a estender aos investidores e investimentos feitos por investidores da outra Parte Contratante o benefício de qualquer tratamento, preferência ou privilégio em virtude de qualquer, existente ou futuro/a:

- (a) área de comércio livre, união alfandegária, mercado comum, união económica e monetária ou outro acordo de integração económica regional do género, incluindo acordos regionais sobre mercado de trabalho, de que uma das partes Contratantes seja ou possa tornar-se parte, ou
- (b) acordo para evitar a dupla tributação ou outro acordos internacionais total ou principalmente concernentes a questões fiscais, ou
- (c) acordo multilateral total ou principalmente sobre investimentos.

ARTIGO 5 EXPROPRIAÇÃO

1. Investimentos feitos por investidores de uma Parte Contratante no território da outra Parte Contratante não serão expropriados, nacionalizados ou sujeitos a qualquer outra medida, directa ou indirecta, com efeito equivalente a expropriação ou nacionalização (doravante referida como "expropriação"), a não ser para algum efeito de interesse público, numa base não-discriminatória, cumprindo-se o devido processo legal e contra pronta, adequada e efectiva compensação.
2. Tal compensação montará ao valor do investimento expropriado no momento imediatamente anterior à expropriação ou imediatamente antes de a expropriação iminente se tornar de conhecimento público, seja o que primeiro suceder. O valor será determinado seguindo-se princípios de avaliação geralmente aceites, tendo em conta, entre outros, o capital investido, o valor de reposição, a apreciação, os rendimentos actuais, o fluxo de futuros rendimentos projectados, a clientela e outros factores relevantes.
3. Tal compensação será inteiramente convertível em dinheiro, e paga sem qualquer restrição ou demora. Incluirá juros a uma taxa comercial estabelecida com base no mercado da moeda de pagamento desde a data da expropriação do bem em causa até à data em que se efectue o pagamento.
4. Quando uma Parte Contratante expropriar os bens de uma sociedade ou de uma empresa no seu território, que esteja incorporada ou constituída ao abrigo da sua lei, e em que os investidores da outra Parte Contratante possuem um investimento, incluindo investimentos através de acções, deverão aplicar-se as disposições deste Artigo, para se garantir uma compensação imediata, adequada e efectiva a esses investidores por qualquer impedimento ou redução do valor justo do mercado de tal investimento que resulte da expropriação.
5. Sem prejuízo das disposições do Artigo 9 do presente Acordo, o investidor cujos investimentos sejam expropriados terá direito a uma análise imediata do seu caso e da avaliação dos seus investimentos em conformidade com os princípios estabelecidos neste artigo, por uma autoridade judicial ou outra autoridade competente daquela Parte Contratante.

ARTIGO 6 COMPENSAÇÃO

1. Investidores de uma Parte Contratante cujos investimentos no território da outra Parte Contratante sofram perdas por motivo de guerra ou outro conflito armado, estado de emergência nacional, rebelião, insurreição ou desordem nacional no território desta Parte Contratante, merecerão desta, no respeitante à restituição,

indenmização, compensação ou outra determinação, tratamento não menos favorável que o que esta Parte Contratante concede aos seus próprios investidores ou a investidores da nação mais favorecida, seja o que for mais favorável, segundo o investidor.

2. Sem prejuízo do parágrafo 1 deste Artigo, investidores de uma Parte Contratante que, em qualquer das situações referidas naquele parágrafo sofram perdas no território da outra Parte Contratante resultante de:

(a) confiscação do seu investimento ou parte deste pelas forças armadas ou autoridades da última, ou

(b) destruição do seu investimento ou parte deste pelas forças armadas ou autoridades da última, que não tenha sido necessária por força da situação,

merecerão da última Parte Contratante restituição ou compensação que, em qualquer dos casos, será pronta, adequada e efectiva, sendo que a compensação se processará em conformidade com o artigo 5 parágrafo 2 e 3 a contar da data da confiscação ou destruição até à data em que se efectue o pagamento.

ARTIGO 7 LIVRE TRANSFERÊNCIA

1. Cada Parte Contratante assegurará a investidores da outra Parte Contratante a livre transferência, dentro e fora do seu território, dos seus investimentos e pagamentos a transferir relacionados com investimentos. Tais pagamentos incluirão, em particular, mas não exclusivamente:

(a) montante principal e montantes adicionais para manter, desenvolver ou aumentar o investimento;

(b) rendimentos;

(c) produto da venda total ou parcial ou da alienação de um investimento;

(d) montantes necessários para pagamento de despesas que derivem da operação do investimento, tais como restituições de empréstimos, pagamento de *royalties*, pagamentos de gestão, taxas de licenças e outros pagamentos similares;

(e) compensação pagável em conformidade com os Artigos 5, 6, 8, 9;

(f) proventos e outra remuneração de pessoal envolvido do estrangeiro e trabalhando em conexão com um investimento.

2. cada Parte Contratante assegurará ainda que as transferências referidas no parágrafo 1 deste Artigo sejam feitas sem qualquer restrição em moeda convertível e à taxa de câmbio prevalecente no mercado aplicável à data da transferência à moeda a ser transferida, e que sejam imediatamente transferíveis.
3. Na ausência de um mercado de moeda externa, a taxa a utilizar será a mais recente taxa de câmbio para as conversões de moedas em Direitos Especiais de Saque.
4. Em caso de demora de uma transferência provocada pela Parte Contratante de acolhimento, a transferência incluirá também juros a uma taxa comercial estabelecida com base no mercado da moeda em causa a partir da data em que a transferência foi solicitada até à data em que a transferência é realizada e será suportada por aquela Parte Contratante.

ARTIGO 8 SUB-ROGAÇÃO

Caso uma Parte Contratante ou agência por si designada faça pagamentos ao abrigo de indemnização, garantia ou contrato de seguro concedidos a respeito de investimentos ou investidores no território da outra Parte Contratante, esta Parte Contratante reconhecerá a transferência de qualquer direito ou reclamação de tais investidores para aquela Parte Contratante ou agência por si designada e o direito daquela Parte Contratante ou agência por si designada de exercer, por sub-rogação, quaisquer desses direitos e reclamações na mesma medida que o seu predecessor no direito.

ARTIGO 9 DIFERENDOS ENTRE UM INVESTIDOR E UMA PARTE CONTRATANTE

1. Qualquer diferendo directo ou indirectamente derivado de investimentos entre uma Parte Contratante e um investidor da outra Parte Contratante será resolvido amigavelmente entre as duas partes em contenda.
2. Não se tendo solucionado o diferendo no prazo de três (3) meses a contar da data em que foi apresentado por escrito, o diferendo pode, à escolha do investidor, ser submetido:
 - (a) aos tribunais competentes da Parte Contratante em cujo território o investimento é feito; ou

- (b) a arbitragem do Centro Internacional para a Resolução de Diferendos sobre Investimentos (C.I.R.D.I.), estabelecida nos termos da Convenção sobre a Resolução de Diferendos relativos a Investimentos entre Estados e Nacionais de Outros Estados disponibilizada para assinatura em Washington a 18 de Março de 1965 (doravante referido como o "Centro"), caso o Centro esteja disponível;
 - (c) a arbitragem pelo Mecanismo Adicional do Centro, se apenas uma das Partes Contratantes for signatária da Convenção referida no subparágrafo b desta alínea; ou
 - (d) a qualquer tribunal de arbitragem *ad hoc* que, salvo se de outro modo acordado pelas partes em contenda, seja estabelecido nos termos das Regras de Arbitragem da Comissão das Nações Unidas para o Direito Comercial Internacional (UNCITRAL).
3. Um investidor que tenha submetido o diferendo a um tribunal nacional pode, contudo, recorrer a um dos tribunais arbitrais mencionados no parágrafo 2 (b) ou 2 (c) deste artigo caso, antes de ter sido entregue uma decisão sobre a matéria por um tribunal nacional, o investidor declare não prosseguir no caso por mais tempo através de procedimentos nacionais e retirar o caso.
 4. Qualquer arbitragem nos termos deste artigo, a pedido de qualquer das partes em contenda, será realizada num Estado que seja parte da Convenção sobre a Acertação e Aplicação das Decisões de Arbitragem Internacionais (Convenção da Nova Iorque), disponibilizada para assinatura em Nova Iorque, a 10 de Junho de 1958.
 5. Cada Parte Contratante dá por este meio o seu consentimento incondicional à submissão do diferendo entre esta mesma Parte Contratante e um investidor da outra Parte Contratante a arbitragem nos termos deste Artigo.
 6. Nenhuma das Partes Contratantes que seja parte de uma disputa pode levantar objecções em nenhuma fase do processo de arbitragem ou da execução de uma decisão arbitral, pelo facto de o investidor, que é a outra parte na disputa, ter recebido, em virtude de algum seguro, alguma indemnização cobrindo uma parte ou a totalidade das suas perdas.
 7. A decisão será final e vinculativa para as partes em contenda e será executada em conformidade com a legislação nacional da Parte Contratante em cujo território a decisão for tomada pelas autoridades competentes da Parte Contratante na data indicada na sentença.

ARTIGO 10
DIFERENDOS ENTRE AS PARTES CONTRATANTES

1. Diferendos entre as Partes Contratantes concernentes à interpretação e aplicação deste Acordo serão, tanto quanto possível, resolvidos através de canais diplomáticos.
2. Não se podendo resolver o diferendo no prazo de dois (2) meses a contar da data em que as negociações tiverem sido solicitadas por qualquer uma das Partes Contratantes, será, a pedido de qualquer das Partes Contratantes, submetido a um Tribunal de Arbitragem.
3. O Tribunal de Arbitragem será constituído para cada caso específico do seguinte modo: no prazo de dois (2) meses a contar da recepção do pedido de arbitragem, cada Parte Contratante designará um membro do Tribunal. Estes dois membros seleccionarão então um nacional de um terceiro Estado que, mediante aprovação das duas Partes Contratantes será designado presidente do tribunal. O presidente será designado no prazo de quatro de dois (2) meses a contar da data de designação dos outros dois membros.
4. Caso as designações necessárias não tenham sido feitas nos prazos especificados no parágrafo (3) deste Artigo, qualquer das Partes Contratantes pode, na ausência de qualquer outro acordo, convidar o Presidente do Tribunal Internacional de Justiça a fazer as designações necessárias. Caso o Presidente seja nacional de qualquer das Partes Contratantes ou de qualquer outra forma esteja impedido de desempenhar a dita função, o membro do Tribunal Internacional de Justiça seguinte em termos de antiguidade que não seja nacional de qualquer das Partes Contratantes ou não esteja de outra forma impedido de desempenhar a referida função, será convidado a fazer as designações necessárias.
5. O Tribunal de Arbitragem decidirá por maioria de votos, sendo a sua decisão final e vinculativa para ambas as Partes Contratantes. Cada Parte Contratante suportará os custos do membro por si designado, assim como os custos da sua representação nos processos arbitrais: As duas Partes Contratantes suportarão por igual os custos relativos ao Presidente, assim como quaisquer outros custos. O Tribunal pode de outra forma decidir no tocante à partilha de custos. No tocante a qualquer outra matéria, o Tribunal de Arbitragem determinará as suas próprias normas de funcionamento.
6. As questões sujeitas a disputas referidas no parágrafo 1 deste Artigo serão decididas em conformidade com as disposições do presente Acordo e dos princípios gerais reconhecidos de direito internacional.

ARTIGO 11 AUTORIZAÇÕES

1. Cada Parte Contratante, sujeitando-se às suas leis e regulamentos, tratará favoravelmente os pedidos relacionados com investimentos e concederá expeditamente as licenças necessárias solicitadas no seu território em conexão com investimentos feitos por investidores da outra Parte Contratante.
2. Cada Parte Contratante, sujeitando-se às suas leis e regulamentos, concederá entrada e permanência temporária bem como qualquer documentação de confirmação necessária a pessoas físicas que sejam empregadas do estrangeiro como executivos, gestores, especialistas ou pessoal técnico em conexão com investimentos feitos por investidores da outra Parte Contratante, e que sejam essenciais para um empreendimento enquanto tais pessoas continuarem a cumprir os requisitos deste parágrafo. Aos familiares próximos desse pessoal será concedido tratamento similar com respeito a entrada e permanência temporária no território da Parte Contratante de acolhimento.

ARTIGO 12 APLICAÇÃO DE OUTRAS REGRAS

1. Caso as disposições da lei de qualquer uma das Partes Contratantes, ou obrigações ao abrigo do direito internacional, existentes no momento ou daí em diante estabelecidas entre as Partes Contratantes para além do presente Acordo, contenham regulamentação geral ou específica, concedendo a investimentos feitos por investidores da outra Parte Contratante direito a tratamento mais favorável que o estabelecido por este Acordo, tais disposições, na medida em que sejam mais favoráveis ao investidor, prevalecerão sobre este acordo.
2. Cada Parte Contratante cumprirá qualquer outra obrigação que sobre ela recaia no respeitante a investimentos específicos de investidores da outra Parte Contratante.

ARTIGO 13 APLICAÇÃO DO ACORDO

Este Acordo aplicar-se-á a todos os investimentos feitos por investidores de qualquer uma das Partes Contratantes no território da outra Parte Contratante, sejam eles feitos antes ou depois da entrada em vigor do presente Acordo, mas não se aplicará a nenhum diferendo concernente a investimentos que se levante, nem a nenhuma reclamação que tenha sido resolvida antes da sua entrada em vigor.

ARTIGO 14 DERROGAÇÕES GERAIS

1. Nada do presente Acordo será interpretado como impedindo uma Parte Contratantes de realizar qualquer acção necessária para a protecção dos seus interesses essenciais de segurança em tempo de guerra, conflito armado ou outra emergência nas relações internacionais.
2. Desde que tais medidas não se apliquem de nenhuma forma que possa constituir meio de discriminação arbitrária ou injustificável por uma Parte Contratante, ou restrição de investimento dissimulada, nada no presente Acordo será interpretado como impedindo as Partes Contratantes de tomarem qualquer medida necessária para a manutenção da ordem pública.

ARTIGO 15 TRANSPARÊNCIA

1. Cada Parte Contratante publicará imediatamente, ou tomará de alguma outra forma públicas as suas leis, regulamentos, normas processuais e administrativas e decisões judiciais de aplicação geral, bem como acordos internacionais que possam afectar os investimentos de investidores da outra Parte Contratante no território daquela Parte Contratante.
2. Nada no presente Acordo exigirá que uma Parte Contratante forneça ou permita acesso a qualquer informação confidencial, ou de propriedade, incluindo informação concernente a investidores, ou investimentos particulares, cuja revelação possa impedir a execução da lei ou ser contrária às suas leis de protecção de confidencialidade ou prejudicar interesses comerciais legítimos de investidores particulares.

ARTIGO 16 CONSULTAS

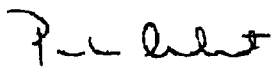
As Partes Contratantes, a pedido de qualquer uma, realizarão consultas para efeitos de revisão da implementação do presente Acordo e estudo de qualquer questão que possa ser dele decorrente. Tais consultas serão realizadas entre as autoridades competentes das Partes Contratantes em lugar e momento acordados ou através de canais apropriados.

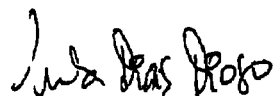
ARTIGO 17
ENTRADA EM VIGOR, DURAÇÃO E DENÚNCIA

1. Cada uma das Partes notificará a outra quando estiverem cumpridos os procedimentos constitucionais requeridos para a entrada em vigor do presente Acordo. O Acordo entrará em vigor no trigésimo dia após a data de recepção da última notificação.
2. Este Acordo permanecerá em vigor por um período de dez (10) anos, podendo continuar a vigorar nos mesmos termos até que qualquer das partes notifique a outra por escrito da sua intenção de pôr termo ao Acordo até dali a doze (12) meses.
3. A respeito de investimentos feitos antes da data de expiração do presente Acordo, as disposições dos Artigos 1 a 16 continuarão em vigor por um período de dez (10) anos a contar da data de expiração do Acordo.

COMO TESTEMUNHO, os abaixo assinados, devidamente autorizados para o efeito, assinam o presente Acordo.

Feito em duplicado em Maputo, aos ...3... dias de Setembro de 2004, em finlandês, português e inglês, sendo todos os textos igualmente autênticos. Caso se verifiquem divergências, prevalecerá o texto em inglês.

Pelo Governo
da República da Finlândia

Pelo Governo
da República de Moçambique

[TRANSLATION -- TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE FINLANDE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DU MOZAMBIQUE RELATIF À LA PROMOTION ET À LA PROTECTION RÉCIPROQUE DES INVESTISSEMENTS

Le Gouvernement de la République de Finlande et le Gouvernement de la République du Mozambique, ci après dénommés les “Parties contractantes”,

Considérant la nécessité de protéger les investissements des investisseurs d'une Partie contractante dans le territoire de l'autre Partie contractante sur une base non discriminatoire;

Désireux de renforcer la coopération économique entre eux en ce qui concerne les investissements des nationaux et des sociétés d'une Partie contractante dans le territoire de l'autre Partie contractante;

Conscients qu'un accord sur le traitement à accorder auxdits investissements stimulera les flux de capitaux privés et le développement économique des Parties contractantes;

Convenant qu'un cadre stable pour l'investissement permettra de mettre en valeur les ressources économiques avec un maximum d'efficacité et améliorera les niveaux de vie;

Estimant que l'établissement de liens économiques et commerciaux peut encourager le respect des droits internationalement reconnus des travailleurs;

Reconnaissant que la réalisation de ces objectifs n'implique pas un assouplissement des mesures d'application générale dans les domaines de la santé, de la sécurité et de l'environnement, et

Résolus à conclure un accord relatif à la promotion et la protection des investissements;

Conviennent comme suit :

Article premier. Définitions

Aux fins du présent Accord, les termes et expressions ci après s'entendent comme suit :

1. “Investissement” : les avoirs de toute nature établis ou acquis par un investisseur d'une Partie contractante dans le territoire de l'autre Partie contractante conformément aux lois et règlements de cette dernière, y compris, notamment mais non exclusivement :

a) Les biens meubles et immeubles ainsi que tous autres droits réels tels que les hypothèques, cautionnements, baux, usufruits et tous droits analogues;

b) Les revenus réinvestis;

c) Les actions, parts sociales et obligations d'une société et autres formes de participation dans une société;

d) Les créances ou obligations, ou les droits à toutes prestations ayant valeur économique;

e) Les droits de propriété intellectuelle tels que les brevets d'invention, les droits d'auteur, les marques de commerce, les modèles industriels, les noms déposés, les indications géographiques ainsi que les procédés techniques, le savoir-faire et la clientèle;

f) Les concessions conférées par la loi, par un acte administratif ou par contrat par une autorité compétente, y compris les concessions relatives à la prospection, la mise en valeur, l'extraction ou l'exploitation de ressources naturelles.

Les investissements effectués dans le territoire d'une Partie contractante par toute personne morale de cette Partie contractante mais qui sont en fait détenus ou contrôlés par des investisseurs de l'autre Partie contractante sont également considérés comme des investissements d'investisseurs de cette autre Partie contractante s'ils ont été effectués conformément aux lois et règlements de la première Partie contractante.

Aucune modification de la forme d'investissement des avoirs n'affecte leur qualification d'investissement.

2. "Revenus" : les sommes produites par un investissement, notamment mais non exclusivement les bénéfices, les dividendes, les intérêts, les redevances, les plus values et tout paiement en nature lié à un investissement.

3. "Investisseur" : pour l'une et l'autre des Parties contractantes, les sujets de droit ci-après qui investissent dans le territoire de l'autre Partie contractante en conformité avec les lois de cette dernière et avec les dispositions du présent Accord :

a) Toute personne physique qui est un national de l'une ou l'autre des Parties contractantes conformément à ses lois; ou

b) Toute personne morale telle qu'une société, compagnie, firme, association de personnes, association commerciale, institution ou organisation établie ou constituée conformément aux lois et règlements de la Partie contractante et ayant son siège social, son administration centrale ou son principal établissement d'affaires dans la juridiction de ladite Partie contractante, qu'elle ait ou non un but lucratif et que sa responsabilité soit limitée ou non.

4. "Territoire" : le territoire terrestre, les eaux intérieures et la mer territoriale de chacune des Parties contractantes et l'espace aérien susjacent, ainsi que des zones maritimes qui s'étendent au delà de la mer territoriale, y compris les fonds marins et leur sous sol, sur lesquelles cette Partie contractante exerce des droits de souveraineté et un pouvoir de juridiction en vertu de ses lois nationales et du droit international, aux fins de la prospection et de l'exploitation des ressources naturelles de ces zones.

Article 2. Promotion et protection des investissements

1. Chacune des Parties contractantes admet et encourage dans son territoire, conformément à ses lois et règlements, les investissements effectués par des investisseurs de l'autre Partie contractante.

2. Chacune des Parties contractantes accorde dans son territoire aux investissements et aux revenus des investissements effectués par des investisseurs de l'autre Partie contractante un traitement juste et équitable ainsi qu'une protection et une sécurité pleines et cons-

tantes. Chaque Partie contractante accorde en tout cas un traitement non moins favorable que celui qu'exige le droit international.

3. Ni l'une ni l'autre des Parties contractantes ne fait obstacle dans son territoire, par des mesures déraisonnables ou arbitraires, à l'acquisition, à l'expansion, à l'administration, à l'entretien, à l'utilisation, à la jouissance ou à la cession ou liquidation des investissements effectués par des investisseurs de l'autre Partie contractante.

Article 3. Traitement des investissements

1. Chaque Partie contractante accorde aux investisseurs de l'autre Partie contractante et à leurs investissements un traitement non moins favorable que celui qu'elle accorde à ses propres investisseurs et à leurs investissements en ce qui concerne l'acquisition, l'expansion, l'administration, l'entretien, l'utilisation, la jouissance ou la cession ou liquidation des investissements.

2. Chaque Partie contractante accorde aux investisseurs de l'autre Partie contractante et à leurs investissements un traitement non moins favorable que celui qu'elle accorde aux investisseurs de la nation la plus favorisée et à leurs investissements en ce qui concerne l'établissement, l'acquisition, l'expansion, l'administration, l'entretien, l'utilisation, la jouissance ou la cession ou liquidation des investissements.

3. Chaque Partie contractante accorde aux investisseurs de l'autre Partie contractante et à leurs investissements celui des traitements prescrits aux paragraphes 1 et 2 du présent article qui leur est le plus avantageux.

4. Ni l'une ni l'autre des Parties contractantes n'impose dans son territoire aux investissements d'investisseurs de l'autre Partie contractante de mesures obligatoires en ce qui concerne l'acquisition de matériaux, les moyens de production, l'exploitation, le transport, la commercialisation des produits, ni des prescriptions analogues ayant des effets déraisonnables ou discriminatoires. Cette disposition ne touche pas aux conditions exigées pour bénéficier ou continuer de bénéficier de tel ou tel avantage.

Article 4. Exceptions

Les dispositions du présent Accord ne peuvent être interprétées comme obligeant l'une des Parties contractantes à étendre aux investisseurs et aux investissements d'investisseurs de l'autre Partie contractante le bénéfice de tout traitement, préférence ou privilège découlant :

a) De toute zone de libre échange, union douanière, marché commun, union économique et monétaire ou autres accords similaires d'intégration économique régionale, présents ou futurs, y compris d'accords régionaux régissant le marché du travail, auxquels une des Parties contractantes est ou peut devenir partie;

b) De toute convention présente ou future tendant à éviter à la double imposition ou de tout autre accord international présent ou futur concernant exclusivement ou essentiellement la fiscalité; ou

c) De tout accord multilatéral présent ou futur concernant exclusivement ou essentiellement les investissements.

Article 5. Expropriation

1. Les investissements d'investisseurs d'une Partie contractante dans le territoire de l'autre Partie contractante ne peuvent être expropriés, nationalisés ou assujettis à toute autre mesure, directe ou indirecte, ayant un effet équivalent à l'expropriation ou à la nationalisation (ci après dénommée "expropriation") sauf pour cause d'utilité publique, sur une base non discriminatoire, dans le respect des procédures légales régulières et moyennant le versement rapide d'une indemnité adéquate et effective.

2. L'indemnité est équivalente à la juste valeur marchande de l'investissement exproprié juste avant que l'expropriation ait eu lieu ou n'ait été publiquement connue. Elle est calculée en conformité avec les principes d'évaluation généralement acceptés qui incluent notamment le montant investi, la valeur de remplacement, les plus values, les revenus courants, les revenus futurs prévisionnels, les actifs incorporels et d'autres facteurs pertinents.

3. L'indemnité, intégralement et effectivement réalisable en espèces, doit être versée sans retard. Elle comprend les intérêts, calculés aux taux bancaires servis dans la monnaie de paiement depuis la date de dépossession du bien exproprié jusqu'à la date du paiement effectif.

4. Lorsqu'une Partie contractante exproprie en tout ou en partie les actifs d'une personne morale qui a été établie ou constituée conformément à la loi en vigueur dans son territoire et dans laquelle des investisseurs de l'autre Partie contractante détiennent un investissement, y compris sous forme de parts, elle veille à ce que les dispositions du présent article soient appliquées dans la mesure nécessaire pour garantir que les investissements des investisseurs de l'autre Partie détenant ces actions sont indemnisés rapidement, adéquatement et effectivement à raison de la baisse de la valeur marchande de leur investissement qui résulte de l'expropriation.

5. Sans préjudice des dispositions de l'article 9 du présent Accord, l'investisseur dont l'investissement est exproprié a droit à un prompt examen de son cas ainsi qu'à l'évaluation de son investissement, conformément aux principes énoncés dans le présent article, par une autorité judiciaire ou autre autorité compétente de la Partie contractante concernée.

Article 6. Indemnisation des pertes

1. Les investisseurs de l'une des Parties contractantes dont les investissements dans le territoire de l'autre Partie contractante subissent des pertes dues à la guerre ou à tout autre conflit armé, état d'urgence national, de révolte, d'insurrection ou d'émeute dans le territoire de l'autre Partie contractante bénéficient, de la part de cette dernière, en matière de restitution, d'indemnisation, de compensation ou autre forme de règlement, d'un traitement non moins favorable que celui accordé à ses investisseurs ou à ceux de la nation la plus favorisée, selon celui que l'investisseur juge le plus avantageux.

2. Sans préjudice des dispositions du paragraphe 1 du présent article, les investisseurs d'une Partie contractante qui, dans toute situation visée audit paragraphe, subissent des pertes dans le territoire de l'autre Partie contractante dues à :

a) La réquisition de l'investissement, en tout ou en partie, par les forces armées ou les autorités de cette dernière; ou

b) La destruction de l'investissement, en tout ou en partie, par les forces armées ou par les autorités de cette dernière sans que la situation ne l'exige; bénéficiant, de la part de cette dernière Partie contractante, d'une restitution ou d'une indemnisation qui doit, en tous cas, être rapide, adéquate et effective et, s'agissant d'une indemnisation, doit être conforme aux dispositions des paragraphes 2 et 3 de l'article 5 pour ce qui concerne la période allant de la date de la réquisition ou de la destruction jusqu'à la date du paiement effectif.

Article 7. Libre transfert

1. Chaque Partie contractante garantit aux investisseurs de l'autre Partie contractante le libre transfert, à l'entrée et à la sortie, de leurs investissements et des paiements relatifs auxdits investissements. Ces paiements comprennent notamment mais non exclusivement :

a) Le montant du principal et les montants additionnels nécessaires pour entretenir, mettre en valeur ou accroître l'investissement;

b) Les revenus;

c) Le produit de la cession ou de la liquidation totale ou partielle de l'investissement;

d) Les sommes nécessaires au règlement des dépenses résultant de l'exploitation de l'investissement, tels que le remboursement d'emprunts et le versement de redevances, frais de gestion, redevances de licences et autres dépenses analogues;

e) L'indemnité prévue aux articles 5, 6, 8 et 9;

f) Les gains et autres rémunérations du personnel engagé à l'étranger pour les besoins d'un investissement.

2. Chaque Partie contractante veille en outre à ce que les transferts visés au paragraphe 1 du présent article soient effectués sans restriction en monnaie convertible, au taux de change applicable à la date du transfert pour la monnaie dans laquelle le transfert est libellé, et soient immédiatement transférables.

3. En l'absence de marché des changes, le taux à utiliser est le taux de change le plus récent appliqué aux conversions de devises en droits de tirage spéciaux.

4. Lorsque le retard d'un transfert est imputable à la Partie contractante d'accueil, le transfert doit comprendre les intérêts, calculés au taux bancaire servi dans la monnaie de paiement depuis la date à laquelle le transfert a été demandé jusqu'à la date du paiement effectif, lesquels sont à la charge de ladite Partie contractante.

Article 8. Subrogation

Si une Partie contractante ou l'organisme désigné par elle effectue un paiement en vertu d'une garantie ou d'un contrat d'assurance couvrant un investissement d'un investisseur dans le territoire de l'autre Partie contractante, cette dernière reconnaît la cession qui a été faite de tous droits ou créances de cet investisseur à la première Partie contractante ou à l'organisme désigné par elle, ainsi que la faculté de la première Partie contractante ou de l'or-

ganisme désigné par elle d'exercer ces droits ou de faire valoir ces créances par subrogation dans la même mesure que son prédécesseur en titre.

Article 9. Différends entre un investisseur et une Partie contractante

1. Tout différend découlant directement ou indirectement d'un investissement et s'élevant entre une Partie contractante et un investisseur de l'autre Partie contractante est réglé à l'amiable entre les parties en cause.

2. Si le différend n'est pas réglé dans les trois mois qui suivent la date à laquelle il a été soulevé par écrit, il peut, au gré de l'investisseur, être soumis :

a) Aux juridictions compétentes de la Partie contractante dans le territoire de laquelle l'investissement a été effectué; ou

b) À l'arbitrage du Centre international de règlement des différends relatifs aux investissements (CIRDI) établi en application de la Convention pour le règlement des différends relatifs aux investissements entre États et ressortissants d'autres États, ouverte à la signature à Washington le 18 mars 1965 (ci après dénommé "le Centre"), si le Centre est disponible; ou

c) À l'arbitrage du Mécanisme supplémentaire du Centre, si une seule des Parties contractantes est signataire de la Convention dont il est question à l'alinéa b) du présent article; ou

d) À tout tribunal arbitral ad hoc qui, à moins que les Parties contractantes au différend n'en conviennent autrement, est établi conformément au Règlement de conciliation de la Commission des Nations Unies pour le droit commercial international (CNUDCI).

3. L'investisseur qui a soumis un différend à une juridiction nationale peut néanmoins saisir une des instances arbitrales dont il est question aux alinéas b) à d) du paragraphe 2 du présent article si l'investisseur dessaisit la juridiction nationale avant qu'elle n'ait statué.

4. Tout arbitrage réalisé en application du présent article à la demande de l'une ou l'autre des parties au différend doit se tenir dans un État partie à la Convention des Nations Unies pour la reconnaissance et l'exécution des sentences arbitrales étrangères ("Convention de New York"), ouverte à la signature à New York le 10 juin 1968. [Les demandes d'indemnité soumises à l'arbitrage en vertu du présent article seront considérées comme émanant d'une relation ou d'une transaction commerciale aux fins de l'article premier de la Convention de New York.]¹

5. Chaque Partie contractante consent sans condition à soumettre à l'arbitrage, en conformité avec le présent article, tout différend l'opposant à un investisseur de l'autre Partie contractante.

6. Aucune des Parties contractantes, partie à un différend, ne peut, à aucun stade de la procédure arbitrale ou de l'exécution de la sentence arbitrale, exciper du fait que l'investisseur qui est l'autre Partie contractante au différend a touché une indemnité couvrant tout ou une partie de ses pertes en vertu d'une assurance.

1. Le texte entre crochets n'apparaît que dans les textes authentiques anglais et finnois.

7. La sentence arbitrale est sans appel et a force obligatoire pour les parties au différend; elle est exécutée, dans le délai qu'elle prescrit, par les autorités compétentes de la Partie contractante dans le territoire de laquelle elle déploie ses effets, conformément à la législation nationale de cette Partie contractante.

Article 10. Différends entre les Parties contractantes

1. Tout différend qui pourrait s'élever entre les Parties contractantes quant à l'interprétation ou à l'application du présent Accord doit être réglé autant que possible par la voie diplomatique.

2. S'il ne peut être ainsi réglé, le différend est porté à l'expiration d'un délai de deux mois à compter de la date à laquelle l'ouverture de négociations a été demandée, devant un tribunal arbitral, à la demande de l'une ou l'autre des Parties contractantes.

3. Le tribunal arbitral est constitué comme suit dans chaque cas d'espèce : dans les deux mois suivant la réception de la demande d'arbitrage, chaque Partie contractante désigne un membre du tribunal. Ces deux membres choisissent alors un national d'un État tiers qui, après approbation par les deux Parties contractantes, est nommé Président du tribunal. Le Président est nommé dans un délai de deux mois à compter de la date de désignation des deux autres membres.

4. Si les nominations nécessaires ne sont pas faites dans les délais prévus au paragraphe 3 du présent article, l'une ou l'autre des Parties contractantes peut, en l'absence de tout autre arrangement, demander au Président de la Cour internationale de Justice de procéder aux nominations voulues. Si celui-ci est un national de l'une ou l'autre des Parties contractantes ou s'il est empêché pour toute autre raison, la charge de procéder aux nominations incombe au membre de la Cour qui suit immédiatement dans l'ordre hiérarchique et n'est ressortissant d'aucune des Parties contractantes.

5. Le tribunal arbitral statue à la majorité des voix. Ses décisions sont sans appel et ont force obligatoire pour les deux Parties contractantes. Chaque Partie contractante prend en charge les frais du membre qu'elle a désigné et de ses représentants à la procédure arbitrale. Les frais afférents au président du tribunal et les autres frais sont répartis soit à parts égales entre les Parties contractantes soit au gré du tribunal arbitral. Pour le reste, le tribunal arbitral arrête son propre règlement.

6. Les questions faisant l'objet d'un différend visé au paragraphe 1 du présent article sont réglées conformément aux dispositions du présent Accord et aux principes généralement admis du droit international.

Article 11. Autorisations

1. Chaque Partie contractante, sous réserve de ses lois et règlements, examine avec bienveillance les demandes ayant trait à des investissements et accorde rapidement les permis requis dans son territoire en ce qui concerne les investissements d'investisseurs de l'autre Partie contractante.

2. Chaque Partie contractante délivre, en conformité avec ses lois et règlements, des permis temporaires d'entrée et de séjour et fournit toute la documentation y relative aux per-

sonnes physiques employées de l'étranger, en rapport avec un investissement effectué par un investisseur de l'autre Partie contractante, en qualité de cadres de direction, gestionnaires, spécialistes ou personnel technique indispensables au fonctionnement de l'entreprise, aussi longtemps que ces personnes continuent à satisfaire aux dispositions du présent paragraphe. Les membres de la proche famille de chacune de ces personnes bénéficient des mêmes facilités en matière d'entrée et de séjour dans le territoire de la Partie d'accueil.

Article 12. Application d'autres règles

1. Si les dispositions la législation de l'une des Parties contractantes ou des obligations de droit international, qui existent actuellement ou qui pourront être établies par la suite entre les Parties contractantes outre le présent Accord, contiennent une règle, générale ou spécifique, octroyant aux investissements effectués par les investisseurs de l'autre Partie contractante un traitement plus favorable que celui prévu par le présent Accord, lesdites dispositions l'emportent dans la mesure où elles sont plus favorables à l'investisseur.

2. Chaque Partie contractante observe toute autre obligation qu'elle pourrait souscrire en rapport avec un investissement effectué par un investisseur de l'autre Partie contractante.

Article 13. Application de l'Accord

Le présent Accord s'applique aussi aux investissements effectués avant son entrée en vigueur par les investisseurs d'une Partie contractante dans le territoire de l'autre Partie contractante, mais il ne s'applique pas aux différends en matière d'investissements qui se sont élevés avant son entrée en vigueur ni à aucune réclamation qui a été réglée avant cette date.

Article 14. Exceptions générales

1. Aucune disposition du présent Accord ne peut être interprétée comme empêchant une Partie contractante de prendre toute mesure nécessaire pour la protection de ses intérêts vitaux en matière de sécurité en temps de guerre ou de conflit armé, ou de toute autre situation d'urgence dans les relations internationales.

2. Aucune disposition du présent Accord ne peut être interprétée comme empêchant les Parties contractantes de prendre toute mesure nécessaire au maintien de l'ordre public, sous réserve que ces mesures ne soient pas appliquées d'une manière qui constitue un moyen de discrimination arbitraire ou injustifiable de la part d'une Partie contractante, ou une forme déguisée de restriction à l'investissement.

3. Les dispositions du présent article ne s'appliqueront pas au paragraphe 1(e) de l'article 7 du présent Accord.

Article 15. Transparence

1. Chaque Partie contractante publie ou met à la disposition du public, sans délai, ses lois, règlements, procédures, décisions administratives et judiciaires d'application générale

ainsi que les accords internationaux qui peuvent avoir une incidence sur les investissements des investisseurs de l'autre Partie contractante dans le territoire de la première.

2. Aucune disposition du présent Accord n'oblige une Partie contractante à fournir aucune information confidentielle ou exclusive, ou à y donner accès, y compris dans le cas d'informations concernant des investisseurs ou des investissements particuliers dont la divulgation ferait obstacle à l'application de la loi, serait contraire à la ses lois protégeant la confidentialité ou porterait préjudice aux intérêts commerciaux légitimes d'investisseurs spécifiques.

Article 16. Consultations

Les Parties contractantes tiennent, à la demande de l'une d'elles, des consultations aux fins d'examiner l'application du présent Accord et d'étudier toutes questions en découlant. Ces consultations se tiennent entre les autorités compétentes des Parties contractantes en un lieu et à une date convenus par les voies appropriées.

Article 17. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

1. Chacune des Parties contractantes notifie à l'autre l'accomplissement des formalités constitutionnelles prescrites pour l'entrée en vigueur du présent Accord, lequel prendra effet le trentième jour suivant la date de réception de la dernière notification.

2. Le présent Accord est conclu pour une période initiale de 10 ans et il restera ensuite en vigueur dans les mêmes conditions jusqu'à ce qu'une des Parties contractantes notifie à l'autre par écrit, avec un préavis de 12 mois, son intention de le dénoncer.

3. S'agissant des investissements effectués avant la date de dénonciation du présent Accord, les dispositions des articles 1 à 16 resteront en vigueur pour une nouvelle période de 10 ans à compter de date de dénonciation.

En foi de quoi, les représentants soussignés, à ce dûment habilités, souscrivent le présent accord.

Fait en double exemplaire à Maputo le 3 septembre 2004, en finnois, en portugais et en anglais, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence, l'anglais l'emporte.

Pour le Gouvernement de la République de Finlande :

PAULA LEHTOMÄKI

Pour le Gouvernement de la République du Mozambique :

LUISA DIAS DIOGO